

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 2.4.2020.
COM(2020) 143 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, EUROPSKOM
VIJEĆU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU
TE ODBORU REGIJA**

Odgovor na koronavirus

Iskoristimo svaki raspoloživi euro za spašavanje života i osiguravanje izvora prihoda

Odgovor na koronavirus

Iskoristimo svaki raspoloživi euro za spašavanje života i osiguravanje izvora prihoda

1. Uvod

Pojava koronavirusa Europu stavlja na kušnju koja je do prije samo nekoliko mjeseci bila nezamisliva. Ova je kriza prije svega izvanredna javnozdravstvena situacija, a djelovanje Europske komisije usmjereno je k **spašavanju života i osiguravanju izvora prihoda**. Zato smo sve napore usmjerili u podupiranje junačkog rada europskih zdravstvenih i drugih najizloženijih radnika, koji liječe bolesnike ili pomažu da svijet ne stane, te svih onih koji su morali prestati raditi ili ostati kod kuće da se međusobno zaštite od virusa.

Na krizu ove težine i ovih razmjera **nužno je odgovoriti mjerama dosad nezabilježenog opsega, brzine i solidarnosti**. A pomoć je hitno potrebna: od kupnje i isporuke medicinske i zaštitne opreme do osiguravanja pristupa hrani ili zadovoljavanja drugih osnovnih potreba najpotrebitijih. Od mjera kojima se ljudima jamči dohodak i povratak na posao do onih koje poduzećima osiguravaju opstanak, a gospodarstvu mogućnost brzog oporavka.

Komisijin sveobuhvatan paket mjera usmjeren je upravo na zadovoljavanje tih potreba. Među ostalim, tim se paketom industrija potiče na povećanje proizvodnje, stvaraju se **zajedničke zalihe zaštitne opreme** koja se, zatreba li, može odmah distribuirati, a **nabava** najvažnijih potrepština **organizira se zajedno s državama članicama**. Da bi državama članicama bile na raspolaganju najkvalitetnije trenutačne spoznaje, osnovana je skupina stručnjaka iz cijele Europe, a novac je odmah usmjeren u istraživanje namijenjeno pronalasku lijeka i cjepiva.

Komisija je osigurala i maksimalnu dostupnost proračuna EU-a te potpunu fleksibilnost **pravila o državnim potporama, a prvi put u povijesti aktivirana je i opća klauzula o odstupanju**, u okviru **Pakta o stabilnosti i rastu**. Uz mjere koje poduzima Europska središnja banka ovaj odgovor EU-a daje državama članicama nezapamćene fiskalne i financijske mogućnosti da pomognu onima kojima je pomoć najpotrebnija.

Tako je Komisija 13. ožujka predložila i **Investicijsku inicijativu kao odgovor na koronavirus** (CRII), usmjerenu na ono što odmah potrebno, dostupno i isporučivo. Inicijativa je stupila na snagu u rekordnom roku te sada omogućuje državama članicama da sredstva iz fondova kohezijske politike utroše na pomoć zdravstvenim sustavima i stručnjacima, na pomoć radnicima i njihovim poslodavcima u okviru programa skraćenog radnog vremena te na pomoć malim poduzećima kojima će osigurati likvidnost. Fond solidarnosti EU-a proširen je i na izvanredne javnozdravstvene situacije.

To će zasigurno pomoći. Ali iz dana u dan potrebno je sve više. Zbog toga Europska komisija danas poduzima niz dosad neviđenih i hrabrih mjera. Današnjim se prijedlozima daje jednostavno obećanje: **Svaki raspoloživi euro iskoristit ćemo, kako god možemo, za spašavanje života i osiguravanje izvora prihoda.**

Stoga danas predlažemo:

- ✓ **novi instrument solidarnosti EU-a vrijedan stotinu milijarda eura, iz kojega će se radnicima pomoći da zadrže posao**, a poduzećima da sačuvaju radnike
- ✓ **potpunu fleksibilnost europskih strukturnih i investicijskih fondova** da bi se svaki euro mogao iskoristiti za pomoć javnom zdravstvu i ublažavanje gospodarske štete za građane i poduzeća
- ✓ **usmjeravanje svakog raspoloživog eura iz ovogodišnjeg proračuna EU-a u instrument za hitnu potporu** nastojanjima da se spase životi.

Usto, konkretnim prijedlozima osigurat će se nastavak isporuke hrane najpotrebitijima te prilagođena potpora za poljoprivrednike i ribare, koji su žila kucavica mnogih lokalnih zajednica i pomažu u održavanju europskog lanca opskrbe hranom.

U vrijeme krize nema mjesta oklijevanju ni polovičnim mjerama. Današnjim paketom Europa dokazuje da će doista dati sve od sebe.

2. Osiguravanje izvora prihoda: očuvanje radnih mjesta i opstanak poduzeća

2.1. SURE: program EU-a za ublažavanje rizika od nezaposlenosti

U Europi mnogi trpe više od ostalih samo zbog posla kojim se bave ili mjesta na kojem žive. U Uniji, kao zajednici ljudi i država pogođenih istom krizom, svi si moramo međusobno pomagati, bili bogati ili siromašni, živjeli na istoku, zapadu, sjeveru ili jugu. To pogotovo vrijedi za potrebu ublažavanja gospodarske štete.

U ovakvoj je krizi najopasnije donositi preoprezne ili prestroge mjere. Zato trebamo poduzeti daljnje hrabre korake da bi ovo prebrodili oni koji su bez vlastite krivnje najviše stradali.

To je temeljna pretpostavka današnjeg Komisijina prijedloga o **SURE-u**, novom instrumentu u okviru kojeg će se osigurati čak do 100 milijarda eura zajmova zemljama kojima budu potrebni, kako bi radnici sačuvali dohodak, a poduzeća radnike. Građanima će se tako omogućiti da i dalje mogu plaćati stanarinu i račune te kupovati hranu, a gospodarstvu pružiti nužno potrebna stabilnost.

Za te zajmove jamstva će dati države članice, a bit će usmjereni onamo gdje su najpotrebniji. Pristup zajmovima imat će sve države članice, ali će od najvećeg značaja biti za najteže pogođene.

Inicijativom SURE podupirat će se programi skraćenog radnog vremena i slične mjere za pomoć državam članicama da zaštite radna mjesta, zaposlenike i samozaposlene osobe od rizika otpuštanja i gubitka prihoda. Zahvaljujući potpori dohotku koju će države članice isplaćivati za neodrađene sate poduzeća će moći privremeno smanjiti broj radnih sati zaposlenika. U ovoj kriznoj situaciji samozaposlene osobe primat će zamjenski dohodak.

Sličan pristup već se pokazao korisnim u velikim gospodarskim krizama, osobito tijekom posljednje financijske krize, u kojoj je spriječio veće štete od recesije i ubrzao oporavak. U 18 država članica takvi su programi već bili na snazi i prije pojave virusa, a odonda su i prošireni. S današnjim su ih danom uvele ili ih uskoro uvode i sve ostale države članice.

2.2 Pomoć najpotrebitijima

U situaciji kada se u većini Europe provodi praksa ograničavanja socijalnih kontakata kako bi se usporilo širenje virusa osobito je važno osigurati da iz pomoći ne budu isključeni oni koji ovise o drugima za zadovoljavanje najosnovnijih potreba.

To osobito vrijedi za najugroženije u Uniji, koji iz **Fonda europske pomoći za najpotrebitije** primaju pomoć za hranu i ostale proizvode nužne za život. No mnogi volonteri koji tu pomoć dostavljaju više se ne mogu aktivirati jer se često nađu u najrizičnijoj skupini ako se zaraze koronavirusom. Zato Komisija danas državama članicama predlaže fleksibilnost koja im omogućuje da uvedu nove metode, npr. elektroničke vaučere, a da za one koji dostavljaju pomoć kupe zaštitnu opremu.

2.3. Potpora poljoprivrednicima i ribarima

Europski poljoprivredni i ribarski sektor ključni su za socijalnu egzistenciju mnogih zajednica diljem Unije. Oslanjaju se na višestoljetnu tradiciju, znanje i iskustvo kako bi nam svakodnevno pružili potrebnu hranu.

Ova kriza pogađa ribare i uzgajivače ribe, utječe na naše lance opskrbe hranom i na lokalna gospodarstva koja počivaju na tom sektoru.

Komisija danas donosi zakonodavne prijedloge o uvođenju **mjera iznimne fleksibilnosti u Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo**. Te će mjere državama članicama omogućiti da pomognu ribarima koji moraju privremeno prestati obavljati ribolovne aktivnosti, uzgajivačima u akvakulturi koji moraju privremeno suspendirati ili smanjiti proizvodnju te organizacijama proizvođača koje moraju privremeno skladištiti proizvode ribarstva i akvakulture.

Isto tako, europski poljoprivrednici u ovoj krizi moraju dobiti pomoć kako bi osigurali izvor prihoda i neometanu opskrbu hranom.

Imajući to na umu, Komisija će uskoro predložiti niz konkretnih mjera kojima će se poljoprivrednicima i ostalim korisnicima pružiti potrebna potpora iz zajedničke poljoprivredne politike. Tako će se primjerice produljiti rokovi **poljoprivrednicima za podnošenje zahtjeva za potporu**, a upravnim tijelima za obradu tih zahtjeva. Da bi **poboljšala likvidnost poljoprivrednika**, Komisija će povećati predujmove izravnih plaćanja i plaćanja za ruralni razvoj. Razmotrit će i mogućnost dodatne fleksibilnosti u kontrolama na terenu kako bi se smanjili potreba za fizičkim kontaktom i administrativno opterećenje.

3. Zaštita gospodarstava i građana: bezdložno stavljanje na raspolaganje svih sredstava iz fondova kohezijske politike

Komisija danas ispunjava obećanje da će se svaki raspoloživi euro iskoristiti brzo. Tako se sva neiskorištena sredstva iz triju fondova kohezijske politike (Europskog fonda za regionalni razvoj, Europskog socijalnog fonda i Kohezijskog fonda) mogu mobilizirati za rješavanje posljedica javnozdravstvene krize.

Kako bi se to ostvarilo, Komisija predlaže **maksimalnu fleksibilnost** za prijenose među fondovima i regijama različitih kategorija. Kako bi se iskoristio sav raspoloživi novac, ni za koji od fondova kohezijske politike iznimno neće biti **postavljen uvjet nacionalnog sufinanciranja**. Taj je dosad nezabilježeni korak posljedica nužnosti da države članice u ovome trenutku sva dostupna sredstva iskoriste za pomoć svojim građanima.

Osim toga, Komisija predlaže da **se ukine ograničenje potrošnje po ciljevima politika**, odnosno tzv. zahtjev za tematsku koncentraciju. Tako će se sredstva moći preusmjeriti u područja u kojima su najpotrebnija.

Kako bi se zajamčila pravna sigurnost, a **smanjilo administrativno opterećenje**, predlažu se i brojna druga pojednostavnjenja, npr. o ukidanju potreba za izmjenama sporazuma o partnerstvu, odgađanju rokova za podnošenje godišnjih izvješća i dopuštanju ograničene financijske fleksibilnosti pri zatvaranju programa. To će se primjenjivati na sve fondove kohezijske politike.

Ti će prijedlozi omogućiti državama članicama da odmah potroše sva raspoloživa sredstva za potporu zdravstvenom sektoru u svim regijama Europe te za potporu programima skraćenog radnog vremena i likvidnosti malih i srednjih poduzeća.

4. Spašavanje života: stavljanje svih raspoloživih proračunskih sredstava u instrument za hitnu potporu zdravstvenom sektoru

Europska unija nikad se u svojoj povijesti nije suočila sa zdravstvenom krizom ovakvih razmjera, koja se širi ovakvom brzinom. U tom kontekstu prioritet je spašavanje života i zadovoljavanje potreba zdravstvenih sustava i radnika koji svakodnevno čine čuda diljem Unije.

Komisija ulaže velike napore u dopremu zaštitne i respiracijske opreme. Unatoč velikim proizvodnim naporima industrije, neka područja država članica i dalje su suočena s ozbiljnim nestašicama. Nemaju ni dovoljno objekata za liječenje i pomoglo bi im da pacijente mogu prebaciti na područja s većim resursima, a zdravstveno osoblje uputiti na najteže pogođena mjesta. Potpora će biti potrebna i za masovno testiranje, za medicinska istraživanja, za primjenu novih terapija te za proizvodnju, kupnju i distribuciju cjepiva diljem EU-a.

EU danas predlaže da se **za odgovor na potrebe europskih zdravstvenih sustava iskoriste sva raspoloživa sredstva iz ovogodišnjeg proračuna EU-a**.

Gotovo sav taj iznos, 2,7 milijardi eura, stavit će se na raspolaganje u okviru instrumenta za hitnu potporu, a preostalih 300 milijuna eura dodijeliti programu RescEU kao potpora za stvaranje zajedničkih zaliha opreme.

Prijedlog će omogućiti **fleksibilnu, brzu i izravnu potporu za dva krovna prioriteta**. Prvi je pomoć u upravljanju javnozdravstvenom krizom i osiguravanje najvažnije opreme i zaliha, od respiratora do osobne zaštitne opreme. U okviru tog prioriteta mogla bi se pružiti i medicinska pomoć najugroženijima, primjerice osobama u izbjegličkim logorima. Drugi je omogućavanje većeg broja testiranja i intenziviranje liječenja. Osim toga, prijedlog će Komisiji omogućiti izravnu javnu nabavu u ime država članica, čime će se uštedjeti vrijeme i novac.

Ova je inicijativa **zajednički europski napor da zaštitimo ljudske živote i pomognemo jedni drugima**. U duhu solidarnosti trebala bi biti otvorena svima koji u njoj žele sudjelovati uplaćivanjem sredstava. To mogu biti države članice, privatni sektor, nevladine organizacije, civilno društvo, građani i svi drugi zainteresirani koji žele pomoći.

5. Idući koraci: oporavak i snaga u zajedništvu

Današnjim paketom prvenstveno se pomaže ljudima. Važno je najizloženijim radnicima osigurati potrebnu opremu, priskočiti volonterima koji pomažu najugroženijima. Važno je olakšati život radniku koji strahuje da će ostati bez posla, poslodavcu koji se brine za svoje radnike, malim poduzećima koja strahuju za budućnost i samozaposlenima koji strahuju za svoje prihode.

Prijedloge sada moramo hitno pretočiti u propise, a njih rekordnom brzinom i provesti. Komisija će idućih tjedana blisko surađivati sa suzakonodavcima da bi ti prijedlozi mogli početi mijenjati stanje nabolje ondje gdje je to najpotrebnije.

Komisija zato već pomaže državama članicama kako bi sredstva što prije otišla onamo gdje su najpotrebnija. Komisija je osnovala radnu skupinu za CRII kao jedinstvenu kontaktnu točku za praktična i pravna pitanja. Svakoj državi članici na raspolaganju je upravo njoj namijenjen tim za davanje ciljanih savjeta o preusmjeravanju neiskorištenih sredstava iz strukturnih fondova.

Ovaj paket mjera najnoviji je doprinos trajnom intenzivnom radu na spašavanju života i osiguravanju izvora prihoda. Na taj ćemo način iz ovogodišnjega proračuna EU-a iskoristiti sve što se može. Međutim, ove godine završava se primjena aktualnog sedmogodišnjeg proračuna EU-a, a o novome dogovor nije postignut. Ovo je trenutak u kojem EU mora pripremiti plan oporavka kako bi se gospodarstvo pokrenulo, a ljudi ponovno počeli raditi čim to bude moguće. Ovaj plan pomoći će nam i da se bolje nosimo s ostalim izazovima.

To je ostvarivo samo uz **snažan i fleksibilan dugoročni proračun EU-a**. U ovome trenutku treba nam proračun EU-a koji Europi može pomoći da se opet osovi na noge i bude snažna u zajedništvu. Svaku raspravu o budućem proračunu sada treba promatrati u tom svjetlu, u smislu poticanja europskog oporavka.

Ovi prijedlozi pokazuju stvarnu vrijednost Unije. Unije u kojoj oni koji imaju nešto više pomažu onima koji nemaju dovoljno. Kad Europa prebrodi krizu i počne se oporavljati, taj duh solidarnosti i dalje će biti potreban, kao što će biti potrebna i hitna i golema ulaganja da se gospodarstvo pokrene, a građani ponovno počnu raditi, EU će pritom, kao i dosad, biti odgovoran i solidaran globalni predvodnik.

Ukratko o paketu

- ✓ Komisija predlaže uspostavu programa **SURE**, novog EU-ova instrumenta solidarnosti kojim bi se radnicima pomoglo da sačuvaju prihode, a poduzećima da opstanu i zadrže zaposlene. **SURE, EU-ov program za ublažavanje rizika od nezaposlenosti**, osigurat će financijsku pomoć zajmovima do najviše 100 milijardi eura.
- ✓ Komisija predlaže da se Fond europske **pomoći za najpotrebitije** prilagodi kako bi se hrana i dalje mogla isporučivati onima kojima je najpotrebnija, bez ugrožavanja sigurnosti onih koji je isporučuju i onih koji je primaju.
- ✓ Komisija predlaže konkretne mjere **pomoći europskim ribarima i poljoprivrednicima** koji su nam presudni za opskrbu hranom i preživljavanje lokalnih zajednica.
- ✓ Prema prijedlogu Komisije, **svaki raspoloživi euro iz europskih strukturnih i investicijskih fondova** trebalo bi iskoristiti za odgovor na koronavirus. Jednostavno rečeno, fleksibilnost je maksimalna: nema ograničenja za prijenose među fondovima i regijama, nema ograničenja potrošnje po cilju politike, nema postavljanja uvjeta za sufinanciranje.
- ✓ Komisija predlaže da se **svaki raspoloživi euro iz ovogodišnjeg proračuna EU-a preusmjeri** u novi instrument solidarnosti EU-a **za spašavanje života** i tako državama članicama stavi na raspolaganje tri milijarde eura za upravljanje ovom javnozdravstvenom krizom.